

6. Кучерук Н. С. Фізична особа як суб'єкт міжнародного права / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/227/Kucheruk_fizyczna_osoba_subject.pdf?sequence=1

7. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

8. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії. – Х.: Право, 2014. – 512 с.

9. Теория государства и права: курс лекций / под ред. Н. И. Матузова и А. В. Малько. – М.: Юристъ, 1997. – 672 с.

Науковий керівник: Тарасов О. В., д.ю.н., доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

К. П. Зіборова¹

КОНЦЕПЦІЯ АКТИВ «М'ЯКОГО» ПРАВА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВОПОРЯДКУ

На сьогодні питання про концепцію «м'якого права» залишається одним із найактуальніших. Воно потребує детального дослідження, адже акти «м'якого права» мають переважно рекомендаційні правові норми.

Можна узагальнити три концепції визначення «м'якого права», а також концепція заперечення його існування [1, с.74].

По-перше, під м'яким правом розуміється визначений нормативний масив чи документи, які містять:

а) норми договорів, які визначені неоднозначно щодо свого змісту і не породжують для держав конкретних прав та обов'язків;

б) норми, що містяться в резолюціях міжнародних організацій, що не мають юридично обов'язкової сили. Одним з прихильників цієї концепції м'якого права був І. Лукашук, який вважав, що цей термін широко застосовується в міжнародній доктрині для позначення двох різноспрямованих підходів [2].

Друга концепція «м'якого права» характеризує сукупність норм, в яких відсутні ті чи інші ознаки норм т.зв. «твердого» права. В основному при-

---

¹ Студентка 4 курсу Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

хильниками цього підходу є західна та американська доктрини міжнародного права. На основі поділу актів на обов'язкові та необов'язкові зарубіжними вченими міжнародне право прийнято розподіляти на «тверде» та «м'яке» відповідно. Таких поглядів дотримуються Дж. Бургес, Д. Трубек та Кім Док Чжу. Так, норвезький юрист Дж. Бургес, пропонує розуміти «тверде» право (hard law) як сукупність норм, «які формують правові системи в традиційному сенсі» [3].

Третя концепція є більш узагальненою. Доктрина зводить до поняття «м'якого» права сукупність всіх норм необов'язкового характеру. Наприклад, Р. Уоллас характеризує «м'яке право як загальний термін, що використовується для визначення юридично необов'язкових міжнародних інструментів» [4, с. 31].

Напрацювати в цій сфері єдиний підхід є досить важко з огляду на те, що «м'яке» право є явищем складним. Погляди науковців на м'яке право, а особливо на його застосування у різних умовах, є досить неоднозначними. Прихильники м'якого права здебільшого розглядають його як щось на кшталт «передправа», тобто, у тому сенсі, що згодом неодмінно відбувається його трансформація у тверде право [5–7].

У будь-якій системі джерел права, чи то національній чи у міжнародному правопорядку можна виділити три основні рівні: фундаментальний, основний та факультативний. Відповідно до цих трьох рівнів і відбувається розподіл джерел права за ієрархією. Доречно розглядати роль актів «м'якого права» на прикладі європейської системи джерел права, тобто в межах Європейського Союзу та Ради Європи.

У Раді Європи актами «м'якого права» виступають, перш за все, рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи, яка є дорадчим органом при Комітеті Міністрів. Згідно зі ст. 22 Статуту Ради Європи, Асамблея є дорадчим органом, що обговорює відповідні питання у межах своєї компетенції і передає свої висновки Комітету Міністрів у формі рекомендацій [8]. Парламентська Асамблея приймає резолюції та інші документи, які визначають основні, загальні напрямки діяльності Комітету Міністрів, національних урядів, парламентів та політичних партій; розробляє різноманітні міжнародні договори – європейські конвенції, які сприяють формуванню основи європейської нормативно-правової системи [9].

Ще одним не менш важливим актом «м'якого права» у системі права Ради Європи є «стандарти Ради Європи з прав людини», які містять правові норми, що зафіксовані у Конвенції про захист прав та основних свобод людини, Європейській соціальній хартії, Європейській хартії місцевого самоврядування та інших конвенціях та актах Ради Європи.

Усі акти, які містять норми-рекомендації, загальні принципи та цілі, не встановлюючи при цьому конкретних зобов'язань, можна віднести до актів «м'якого права» у європейській системі права.

Враховуючи вищевикладене, можна виділити можливі варіанти значення актів «м'якого права», які і визначають їх місце у європейській системі джерел права:

1) необов'язкова допомога при інтерпретації, що означає можливість європейських та національних установ самим вирішувати доцільність чи недоцільність застосування актів «м'якого права» при тлумаченні правових норм;

2) обов'язкова допомога при інтерпретації, що зобов'язує країн-учасниць європейської спільноти брати до уваги акти «м'якого права» при правотворчій та правозастосовній діяльності;

3) забезпечення послідовної інтерпретації, що передбачає обов'язок країн-учасниць поступово приводити акти національної системи права у відповідність із рекомендаціями та думками, висловленими міжнародними установами [10, с. 365–366].

Отже, концепція «м'якого права» має цілий ряд переваг та дає змогу впливати на міждержавні відносини незважаючи на рекомендаційний характер. Вони покликані заповнювати прогалини в законодавстві та приводити уже існуючі норми права у відповідність до висунутих міжнародними органами та організаціями вимогами та стандартами.

Література

1. Смирнова К. Концепція «м'якого» права (soft law) в міжнародному праві та праві Європейського Союзу// Український часопис міжнародного права. –2012. –№3. – с.78–80.

2. Лукашук И. И. Международное «мягкое» право // Государство и право. – 1994. –№8–9. – С. 159–167.

3. Burgess, J. P. What's so European about European Union? Legitimacy between Institution and Identity //European Journal of Social Theory. – 2002. – Vol. 5, N 4. – P. 467–489.

4. Wallace R. International Law. London: Sweet&Maxwell, 2009. – 158 p

5. Hillgenberg H. A. Fresh Look at Soft Law // European Journal of International Law. – 1999. – Vol.10, №3. – P. 499–515.

6. Bierzanek R. Someremarkson 'Soft' International Law // PYIL. – 1988. – No.17. – p. 21–40.

7. Матвеева Т. В. К вопросу о «мягком праве» в регулировании международных частнопровых отношений.// Государство и право. – 2005. –№3. –С.62–71

8. Аббакумова Д. В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародно-правова природа та повноваження: монографія / Д. В. Аббакумова. – Х.: Право, 2016. – 256с.

9. Статут Ради Європи від 5 травня 1949 року // Офіційний вісник України від 16.07.2004. – 2004 р. – №26. – С. 215. – стаття 1733. – код акту 29287/2004.

10. Senden L. Soft Law in European Community Law / L. Senden. –Portland (USA): Hart Publishing, 2004. – 533 p.

Науковий керівник: Тарасов О. В., д.ю.н., доценткафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Д. З. Іванців¹

ДЕЯКІ ПОРУШЕННЯ НОРМ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД В ЗОНІ АТО ТА АР КРИМ

Окупація Російською Федерацією (далі – РФ) АР Крим, триваюча агресія на сході України зумовили непоодинокі випадки порушення прав осіб на зазначених територіях, що фіксувалося такими організаціями, як Кримська польова місія з прав людини, ОБСЄ, ООН, Human Rights Watch, Інститут релігійної свободи, Amnesty International тощо [1]. Згідно зі статтею 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) держави-члени мають нести відповідальність за будь-яке порушення гарантованих Конвенцією прав та свобод громадян, які перебувають під їхньою «юрисдикцією». У справі «Catan and Others v. Republic of Moldova and Russia» Європейський суд зазначив, що у випадку, коли одна держава втрачає контроль над частиною своєї території в результаті дій іншої Договірної Сторони, що здійснює такий контроль над нею, на останню може бути покладено зобов'язання забезпечити права та свободи, гарантовані Конвенцією, оскільки ця частина території переходить під її юрисдикцію для цілей статті 1 Конвенції. [3]. Таким чином, саме РФ на даний час зобов'язана забезпечувати права та свободи, гарантовані Конвенцією на території АР Крим, Луганської та Донецької областей, оскільки ці складові частини території України перебувають під її юрисдикцією у значенні статті 1 Конвенції.

---

¹ Студент 4 курсу Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.